

MELLÉKLET A 2. FEJEZETHEZ

2.1. melléklet : Tánc, dráma, báb néphagyomány 1-6. osztályos tantervi modul

Forrás: Hon- és népismeret, néphagyomány az oktató-, nevelőmunkában, Budapest, 1998, 297-316. p.

1. osztály: „TALÁLD KI KI VAGYOK”			
Cél	Az új környezet megismerése. Az iskolai közösségbe történő beilleszkedés segítése a közös (közösségi) játékelményen keresztül (gyeregyerek, gyerek-felnőtt kapcsolat- és közösségteremtés) művészeti tevékenységi keretben. A manuális és a kommunikációs képességek, a beszédkészség, a ritmusérzés és mozgáskultúra fejlesztése. Az alkotói kedv és öröm felébresztése. A hagyományokhoz való kötődés kialakítása.		
Követelmény	Legyen képes az iskolai élethez alkalmazkodni, érezze magát otthonosan az iskolában. Legyen képes tudatosítani az évszakok, a hétköznapi és ünnepnapok váltakozását, ritmusát. Mondókák, karácsonyi kántálók, köszöntők hagyományos idejének és módjának és néhány jellegzetes táji változatának ismerete, eljátszása. Terménygyűjtés - bábkészítés, azokkal egyszerű népi játékok, mesék eljátszása.		
Értékelés	A tanító folyamatos, segítő célzatú, szóbeli értékelése.		
	ŐSZ	TÉL	TAVASZ
Tartalom	Hon- és népismeret, néphagyomány: <ul style="list-style-type: none"> Találás kérdések az őszi jeles napokkal, őszi termékekkel kapcsolatban. Időjárásjósolások, időjárással kapcsolatos megfigyelések. A szüret kezdetének jeles napjai, a szürettel kapcsolatos szavak magyarázatai. Népi játékok, népdalok tanulása szürettel, szőlőműveléssel kapcsolatosan. Ismert dalok, játékok felelevenítése, újak tanulása. 	Hon- és népismeret, néphagyomány: <ul style="list-style-type: none"> Örömszerzés, jókivánságok az ünnepek gondolkörének felidézése. KARÁCSONYI KÁNTÁLÁS, KÖSZÖNTÉS Karácsonyi kántálók, köszöntők hagyományos idejének és módjának és néhány jellegzetes táji változatának ismerete. Eredeti felvétel meghallgatása vagy megnézése. Után karácsonyi köszöntő ének megtanulása. Részvétel karácsonyi kántálás 	Hon- és népismeret, néphagyomány: <p>A HÚSVÉTI ÜNNEPKÖR</p> <ul style="list-style-type: none"> A húsvéti előkészület ideje, a böjt. A feltámadás, mint a kereszténység egyik legnagyobb ünnepe. Húsvét vasárnap és az e naphoz fűződő szokások. Vízbevető, vízbehányó hétfő, húsvéti locsolás, locsolóversek. Húsvéti tojás és készítésének módjai, húsvéti hímes-tojás ajándékozása.

297

298

	<p>(Badacsonyi szőlőhegyen két szál vessző..., Lipem- lopom a szőlőt..., Ettem szőlőt most érik..., Érik a szőlő...).</p> <p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> A természettel az évszakokkal és az időjárással kapcsolatos mondókák, az óvodából hozott mozgásos játékok (Lipem lopom, Sánta róka, rejtő, kereső játékok pl gyűrűs), járás zenére, futás, szökellés, ugrás páros lábon. <p>Dráma:</p> <ul style="list-style-type: none"> Ismerkedő játékok. A szakirodalomból a legegyszerűbb játékok válogatása, amelyeket a tanító egyéni ötletei alapján érdemes kiemelni és azokat az adott 	<p>eljátszásában.</p> <p>Újévköszöntő eljátszása, jókivánságmondó versek és énekek bemutatása, megtanulása: (Boldog újévet kívánok az új esztendőbe..., A hajnali harangszónak gilingalangója...)</p> <ul style="list-style-type: none"> Újévköszöntő énekek bemutatása a Magyar Népzene lemezsorozat hangzóanyagából, videofelvételekről. <p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> Kiolvasók, altatók, ringatók, ölbéli játékok a babával (anya-gyermek kapcsolat), ti-ti-tá ritmus tapsolva, kijárva, höcögve, a cifralépés bevezetése dunántúli ugrós dallamokra (a kanásztánc típusú dallamok pl. Hej Jancsika). <p>Dráma:</p> <ul style="list-style-type: none"> Felkészítés a karácsonyi ünnepkörre: segíteni a gyermeket abban, hogy felfedezzék az ünnep igazi lelki tartalmát, az emberi kapcsolatok értékét, melegét, nélkülözhetetlenségét. Manuális tevékenység: karácsonyi 	<p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> Tavaszi mondókák, naphívogatók, bújó, vonuló játékok (Bújj-bújj zöldág típusúak), hidas játékdallamok ugrós táncok, cifra lépés változatok, egyszerű párválasztó játékok, szabadban játszható ügyességi játékok. <p>Dráma:</p> <ul style="list-style-type: none"> A Húsvét, mint a természet ébredésének ünnepe. Mimetikus játékok a tavasz természeti jelenségeivel kap-
--	--	--	--

	<p>gyermekcsoport sajátosságaihoz és sajátos élményeihez kapcsolni.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Egymás megismerése mellett fontos, hogy a tanulók mielőbb megismerjék az iskola dolgozóit és épületét, pl. ha mód van rá csendes tanítási órák alatt "lopakodjanak" a folyosókon. <p>Báb:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Terménygyűjtés a természetben: 	<p>ünnepi asztal megterítése saját készítésű szalvéta, asztaldísz, gyertyatartó stb. felhasználásával; a jellegzetes, a gyerekek által otthon megszokott ételek lerajzolása, tányérra helyezése, az ünnepi asztal körbeülése, és a karácsony illatainak, hangjainak, stb. csukott szemmel történő felidézése.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Játékkészítés és ajándékozás. a tanító egyéni invenciói alapján, az adott csoport körülményeihez és élményeihez alkalmazkodva. - Farsangi állatmaszkok (egyszerű, karakteres figurák (pl. ló, gólya, kecske, medve) elkészítése. - Ismert állatmesék eljátszása (pl. a "Ki az erősebb", ill. "A róka és a farkas a lakodalomban"). Humoros elemek hangsúlyozása, színben, formában, mozgásban: az eseményhez alkalmazkodva. Jelzészerű, egyszerű jelmez alkalmazása, készítése, a farsangi maszkokhoz (pl. fekete trikó, nadrág + farkok a macskához...). <p>Báb:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Almatestü-diófejű Mikulás és ter- 	<p>csolatban. A tavasz színei, illatai, időjárása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tavaszi versek és zene. Ritmus- és ügyességi játékok. <p>Báb:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Színes kétoldalas dekoratív
--	---	--	---

	<p>a bábfigurák elkészítéséhez,</p> <ul style="list-style-type: none"> - terménybáb (gesztenye, csutka, mák stb.) készítése, szituációba helyezése (pl. terményháttérrel, díszlettel). - Pálcás, ill. egyszerű botos báb készítése, bábbal népi játékok (táncos alapelemek) eljátszása pl. "Badacsonyi szőlőhegyen..." kezdetű dalra. - Kézibáb, tenyérbáb fajtáinak használata, alkalmazása (még nem feladat ennek elkészítése textiltől, viszont szerepelhet a zacskóbáb készítés applikálással, díszítéssel, stb.). 	<p>ménybáb-család önálló elkészítése, ill. terménybábokkal berendezett doboz, vagy vesszőfonatú kosár, gyékényháttérű betlehemes jászol elkészítése, naiv ábrázolással.</p>	<p>madárbábok készítése, mozgatása ritmikusan mondókára, dalra, párbeszédre stb., füttyüléssel, énekkel, (pl. furulyaszóval kísérve), mozgás + kíséret összehangolása.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tavaszvárás az osztályteremben, papírmadarakkal vidám, dekoratív környezet teremtése. - Irodalmi mű dramatikus feldolgozása: pl. Nemes Nagy Ágnes: Madarak.
2. osztály: „CSALÁDI KÖR”			
Cél	<p>A valahová tartozás, a valakikhez való kapcsolódás biztonságérzetének, élményének tudatosítása. A család, a rokoni, a baráti, az iskolai, a lakóhelyi közösségek szerepének megvilágítása. A közösségerősítés, a viselkedés és beilleszkedés, a csoporton belüli rangsor kialakulásának elfogadtatása. Játékelmény nyújtása, a népi játékok beépítése a spontán játéktevékenységbe. A hagyományok sokszínűségének átélése, a hagyományos és mai játékok kapcsolatának megértetése. Az érzékelés, a térlátás, a kommunikációs képességek fejlesztése.</p>		
Követelmény	<p>A természettel kapcsolatos mondókák, népi játékok, játékfűzések ismerete. Ismerkedés a főbb ünnepkörökkel. A kalendáriumi ünnepekhez, a gazdasági élethez kapcsolódó néhány szokás átélése. Egyszerű bábok készítése. Mese, vers, Mikulás jelenet-élő/báb dramatizálása, óvodások számára történő előadása.</p>		
Értékelés	<p>A tanító folyamatos, értékelő célzatú szóbeli értékelése.</p>		

	ŐSZ	TÉL	TAVASZ
Tartalom	<p>Hon- és népismeret, néphagyomány:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A vásár jellegzetességei, színesége, forgataga. - Emberi kapcsolatok a vásárban, alku, eladás-vétel. Egy régi vásár hangulatának felidézése, jellegzetes vásári áruk és árusok. Jeles vásári napok: (Mihály napi, Dömötör napi vásár). - Leányvásárok, leány- és legénycsúfolók (A karádi faluvégen .... Mit visztek, mit visztek). - Vásári kikiáltók. - Vásári bábjáték és egyéb vásári mutatványosok, érdekességek. - Vásárt idéző játékok és énekek (Én elmentem a vásárra..., Hogy a csibe, hogy..., Hej, a sályi piacon...). - Képek gyűjtése, nézegetése régi vásárokról. <p>Egy vásár eljátszása (Előkészületek: különböző termékek előállítás, pl. mézeskalács bábok, agyagedények spiráltechnikával, vásárfia).</p>	<p>Hon- és népismeret, néphagyomány:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pásztorjáték, betlehemezés bibliai háttere. - A betlehemezés különböző változatai közül pl. a dunántúli pásztorjáték kiválasztása, eljátszása, vagy az adott tájegység, szűkebb, vagy tágabb pátria betlehemes játéka közül egy kiválasztása. - Jelmezek és kellékek elkészítése a gyerekekkel együtt. Hangzó anyag és videófelvétel meghallgatása, megtekintése alapján a hagyomány felidézése, hitelességre törekvő előadása. A betlehemes részletek táncos megoldása (pl. pásztorok köszöntése, pásztorok tánca). <p>ÚJÉVKÖSZÖNTŐK</p> <ul style="list-style-type: none"> - Újévköszöntők, bőség- és szerencsevarázslás, jósló, varázsló előírások és tilalmak (pl. az első látogató férfi legyen; a baromfiús évésnek tilalma.) időjárásjóslások. - A gazdasági élet, a háztartás, a család és az egyén szerencséjének megalapozása jóslással, varázslással, mágikus praktikákkal, segítése jókívánságmondó köszöntők- 	<p>Hon- és népismeret, néphagyomány:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pünkösödölés, Pünkösdikirályválasztás, vetélkedés, erőpróba. - „Rövid, mint a pünkösdi királyság” magyarázata, milyen jogai voltak a pünkösdi királynak? - Ügyességi játékok, erőpróbák, labdajátékok, sportszerű népi játékok (pl.: Adj király katonát...!, Nemzetesdi, „lovas- játék”). - A pünkösdikirályválasztás gyerekjáték változata.

	<p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mozgásos játékok ismétlése kiolvasókkal, kanyargós járás, kendős játék (Tüzet viszek), fogócskák (Kocsi, kocsi, Tyukozás), kitalálós és tiltó játékok (Koszorú, Gyűrűsdi, Mély kútba tekintek), - ugrós lépések bővítése, tá-tá tit-tit-á ritmusok, cifra, lengető kombinációk, bokázók előkészítése. <p>Dráma:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A foglalkozásoknak nem feltétlenül kell egy egész tanítási órát kitölteni, sokkal érdekesebb, ha egy-egy órán a bevezetés, a pihenés, vagy éppen a levezetőszakasz idejében és céljaira alkalmazzuk, ahol lehet alkalmazkodni az aktuális tananyaghoz. (Anyanyelvi, környezetismeret, ének, rajz-technika órákon javasoljuk). - Bizalomjátékok. 	<p>kel.(Az „Újesztendő, vígságszerző...” újévköszöntő ének és a "Diksi, buksi, garajcár..." jókívánságmondó vers elsajátítása).</p> <p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Népi játékok a farsangra (lánc, rétes, szarka tánc), - játékfűzés három-négy játékból, - a "Dudálás" vonulós részének lépései, ugrós lépések szabadon, improvizálva. <p>Dráma:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szituációs játékok: ajándékot adok-kapok témakörben. - Családi szeretet - összetartozás. - Üzenet karácsonyi jókívánságokkal. Személyreszló köszöntés kinek-kinek (családtagoknak, rokonoknak, barátoknak, tanítónak), egyedi szövegekkel megfogalmazva. - Mi az "értékes" ajándék? Emlékek és tapasztalatok felidézése szituációs játékokkal: hogyan fejezzük ki 	<p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tavaszi monókák, egyszerű párválasztó játékok (Csillag Boris), - kapu, hidas játékok új változatai (Fehér lilomszál), - a dunántúli ugrós nagy körben, kis körben, - játék a szabadban (nagyobb teret, mozgást igénylő játékok, eszközös sportjátékok). <p>Dráma:</p> <p>Az érzékelés, a térlátás, kommunikációs képességek fejlesztése. Ez a foglalkozás-sorozat előkészíti és kiegészíti a néprajzi jellegű, a pünkösödöléssel összefüggő foglalkozásokat. (A tanórán kívüli időben, az anyanyelv, rajz, ének, környezetismeret, testnevelés órákon.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Érintő és szoborjátékok. - Tükör- és ügyességi játékok.
--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> - Csoportépítő játékok. - Irodalmi művek dramatizálása. - Mesefeldolgozás (Csali mese, Kisgömböc, Tündérszép Ilona és Árgyélus királyfi). <p>Báb:</p> <ul style="list-style-type: none"> - "Én elmentem a vásárra" ismert énekes játék feldolgozása, dramatizálása bábokkal (sikbábok, tenyér, illetve kesztyűbábokkal). - Improvizáció az egyes állathangokra (pl. malac, liba, macska, kutya). - Fakanálbábokkal is dramatizálható a Gyertek haza ludaim c. játék. Saját készítésű liba, farkas és gazdasszony figurákkal játszunk el a felelgetőt jellegzetes karakterhangokkal, mozdulatokkal. 	<p>örömmünket, vagy éppen neamtetszésünket egy ajándék fölött? Hogyan szerezzünk örömet másoknak?</p> <p>Báb:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A betlehem, a szent család és a pásztorfigurák jellegzetes karaktereinek elkészítése. 	<p>Báb:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A májusfa kicsinyített másának (hurkapálca + színes papírcsíkok) elkészítése: ezzel közös játék ritmikus mozgással, énekekre. - Év végén: az egyes évszakok egyéni, illetve közös alkotásainak kiállítása (faliújság) az osztályteremben.
--	--	--	---

3. osztály: „TERMŐÁG”	
Cél	<p>Az iskola, a tanulás, az ismeretszerzés fontosságának tudatosítása.</p> <p>A néphagyományok, a művészetek iránti érdeklődés elmélyítése.</p> <p>Az előző évek során tanult ünnepi előkészületek, szokások hagyománnyá alakítása.</p> <p>A termőág központi témához kapcsolódva a megújulás-változás, a termékenység gondolatkörének megvilágítása.</p> <p>A kisközösség erősítése.</p>
Követelmény	<p>Szembesüljenek a folyamatosság, a fejlődés gondolatával a természetben és a társadalomban.</p> <p>Ismerjék meg és éljék át a karácsonyi és a húsvéti ünnepkörhöz kapcsolódó népszokásokat.</p> <p>Legyenek képesek együttműködni a közös feladatokban.</p>

303

	<p>Tudják a tanult dalokat, táncokat, játékokat, játékfűzéseket, játsszák el és építsék be mindennapi játékaikba.</p> <p>Legyenek képesek</p> <ul style="list-style-type: none"> - egy mese animációs, vagy énekes, megzenésített változatának bábos előadására, - ismerjék fel a humoros helyzeteket, legyenek képesek az iróniát és öniróniát mértékkel alkalmazni, - a dunántúli ugrós és dudálás, valamint a szatmári "kis" csárdás táncolására. 		
Értékelés	<p>Tantárgyszakaszonként a tanító segítő célzatú szóbeli értékelése, figyelembe véve a kialakuló kiscsoportos értékelések megállapításait.</p> <p>Év végén a tanító három évet lezáró-minősítő írásos értékelése a három év követelményeinek figyelembevételével. Az értékelés figyelembe veendő/vehető az egyes műveltségi területek/tantárgyak osztályzatainak kialakításánál.</p>		
	ŐSZ	TÉL	TAVASZ
Tartalom	<p>Hon- és népismeret, néphagyomány:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Márton, András, Katalin, Erzsébet napja. Névnepköszöntők: (Serkenj fel kegyes nép... kezdetű). - Találd ki, ki vagyok játékok. - Névcsőfolók: (Miska fogott egeret, hozott neki szekeret, Ádám, batyut visz a hátán.), - Gyakori nevekhez kötődő gyermekjátékok (Hol jársz, hová mész, szent Erzsébet asszony). 	<p>Hon- és népismeret, néphagyomány:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Karácsonyi kántáló énekek (Betlehem kis falucskában..., Bár-csak régen felébredtem volna....) bemutatásuk a Magyar Népzene lemezsorozat hangzóanyaga és videokazetta alapján. 	<p>Hon- és népismeret, néphagyomány:</p> <p>HÚSVÉT</p> <ul style="list-style-type: none"> - A természet megújulása az embert is környezete megtisztítására készíteti: (nagyheti nagytakarítás). - A Húsvét jeles napjai: - nagycsütörtök („a harangok Rómába mennek”, „pilátusverés”, „zöldcsütörtök”), - nagypéntek (passiójáték, nagypénteki mosdás), - nagyszombat (a negyvennapos böjt vége, víz- és tűzszentelés, feltámadási körme-

304

			<p>net). A feltámadás, mint a kereszténység egyik legnagyobb ünnepe.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Húsvétvasárnap és e naphoz fűződő szokások: Vízbetető, vízbehányó hétfő, húsvéti locsolás egyházi és pogány magyarázata. Húsvéti tojás készítésének módjai, húsvéti tojás ajándékozása. - Húsvéti locsolóversek, kántáló ének. <p>PÜNKÖSDÖLÉS, PÜNKÖSDI KIRÁLYNÉJÁRÁS</p> <ul style="list-style-type: none"> - Püünkösdi ünnepe, változó időpontjának magyarázata. - Felkészülés a püünkösdi elöadására, lehetőség szerint egy eredeti felvétellel meghallgatása után. - A szokáshoz kapcsolódó énekek, szövegek, mozgások, táncok megtanulása (pl. a dunántúli változatnál az énekeken, a szokáscelegményen kívül a tánclepek megtanulása is).
--	--	--	---

	<p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismétlés az első két év játékaiból: a dunántúli ugrós ismétlése, szabad tánc az ugrósból, a cifra lépés haladó változatai a szüreti felvonuláshoz, - játékfüzések (Éva szívem Éva, Tüzet viszek, Sári néni, Hajdináné), - szatmári csárdás bevezetése: egy és két lépéses csárdás körben, rida lépés jobbra- balra egyszerű irányváltással. - Dráma: - Önismeret, kapcsolatteremtés, távolságtartás, humor, - láncjátékok, - érintő játékok, (megszólítmegérint), - kommunikációs játék, szemkontaktus (társválasztás pársjátékhoz, tánchoz), - kezek (témaválasztás) kutatás és találkozás, - bizalomjátékok, vakvezetés stb., - együttműködés, - önismeret, - humor, névkeresések, beszélő nevek: kinevetés. 	<p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szatmári játékfüzés, - a csárdás alapok elsajátítása körben, párban, - dunántúli ugrós és dudálás, - szatmári csárdás egyszerű, formái a farsangi bálón. <p>Dráma:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bibliai háttér megvilágítása (Gyermekek Bibliája, Képes biblia felhasználásával). - Karácsonyi készülődés (karácsonyi asztal, termőág díszítése, ajándék készítés), közben kötetlen beszélgetések formájában a szimbólumok, Jézus születése történetének megbeszélése, karácsonyi énekek tanulása, zenehallgatás. - Farsang. Népi csúfolódókból kiindulva írjunk "csúfolódókat". - Önismeret, saját magunkat figurázzuk ki elsőként. Milyen tulajdonságokat emelünk ki ilyenkor? 	<ul style="list-style-type: none"> - Püünkösdi királyné járás egyszerűbb változatához a mozgásanyag elsajátítása. <p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tavaszköszöntő mondókák (Süss föl nap, Fecskét látok, Gólya-gólya, Csiga-biga). - Falukerülő vonuló játékok. - Párválasztók bővítése. <p>Dráma:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Bibliai ismeretek bővítése, felhasználva újra a Képes Bibliát és a Gyermekek Bibliáját. - Játékok a csoport- és közösségépítés szolgálatában. - Mese a drámaórán. - Illem, kommunikáció. - Ügyesség és koncentráció.
--	---	--	--

	<p>Báb:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szürethez kapcsolódóan botbáb (fiú-lány) készítése néprajzi motívumok felhasználásával, redukciós-stilizációs szempontok szerint. - A 3. osztály dal anyagából választva a botbáb táncoltatása, ritmikai készség fejlesztése. (Közvetetten a páros tánc, a bábmozgatásnál egymáshoz igazodás szükségességével is a társas kapcsolatok pozitív elmélyítése). A játék része a SZÜRETI MULATSÁGNAK. 	<p>Báb:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mesedramatizálás a pedagógus vezetésével, irányításával. Előadás a farsangi mulatságon. - Botbáb mozgatásának lehetőségei. - A térelrendezés, a természet. - Az érzelmek kifejezése a botbáb mozgatásával. - A szó, a színpadi beszéd jelentősége. 	<p>Báb:</p> <p>A „Tavaszi szél vizet áraszt” ismert dal feldolgozása madár és virág figurákkal, előadása (bemutatása) párokban és tükörszínház formájában. (Javasolt technika: árnybáb, sikkbáb, illetve fakanálbáb.)</p>
4. osztály: „LAKODALMAS”			
Cél	<p>Az előző évben megismert szokások naptár szerinti felelevenítése, tartalmi gazdagítása, elmélyítése. Az emberi kapcsolatok és párkapcsolatok értelmezése. Párválasztás, leány- és legénycsúfolók. A drámafoglalkozásokban felkészítés a színházra. A bábos ismeretek elmélyítése bábkészítési és dramaturgiai elemekkel. Az élő emberi mozgás stilizálása, a ritmus, a tánc, a tér probléma a bábjátékban.</p>		
Követelmény	<p>Legyen képes komplex művészeti (népszokás, tánc, dráma és báb) előadások megvalósításában aktívan közreműködni (kellékek elkészítése, a dramaturgia és az irodalmi, zenei, és tánc anyag elsajátítása). Ismerje fel a tanult táncokat, legyen képes a tanult motívumok stílusos előadására. Ismerje és alkalmazza a foglalkozások, előadások csoportos értékelési-elemzési szempontjait. Legyen gyakorlott az elemzés és a kritika elfogadásában és alkalmazásában, (pl. térhasználat, beszédtechnika, kompozíció stb.).</p>		

	Vegyen részt az iskolai kiállítás rendezésében rendezőként, kiállítóként.		
Értékelés	A tanító altémánkénti szóbeli számonkérése és értékelése a csoport önértékelésének figyelembevételével. Az év végén lezáró-minősítő írásbeli értékelés, amelyet az egyes műveltség területi osztályzatnál figyelembe kel venni.		
	ŐSZ	TÉL	TAVASZ
Tartalom	<p>Hon- és népmeser, néphagyomány:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A lakodalmak tartásának hagyományos időszakai. - Egy gyereklakodalom eljátszása pl. galgamacsai lakodalmas (Vankóné Dudás Juli: Falum Galgamacsa c. könyvének felhasználásával). <p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mit játszunk? Ki játszik ilyet? típusú játékok. - "Játsszunk lakodalmast" a gyermeklakodalmas dalai, mozgása, szövegei (a galgamenti vagy a helyi hagyomány szerint). 	<p>Hon- és népmeser, néphagyomány: HÁROMKIRÁLY-JÁRÁS, VÍZKERESZT, KERESZTELES</p> <ul style="list-style-type: none"> - A vízkereszt bibliai történetének magyarázata, tanulságai a mai ember számára (hódolat, ajándék). - A vízkereszt, mint kalendáriumi időszakot lezáró (karácsonyi ünnepkör) és új periódust (farsang időszaka) nyitó jeles nap. A ház- és vízszentelés szokása. - Háromkirály-járás köszöntő vagy dramaturgiai változatának ismerete, megtekintése videofilmen, hitelességre törekvő előadása. Közös jelmez és kellékkészítés, kiugratható csillag, háromkirályok papírsüvegei. <p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a szatmári táncadás bővítése, - lányoknak hajlikázó, fiúknak verbunk, a csárdás motívumok gazdagítása. 	<p>Hon- és népmeser, néphagyomány: BŐJT, BŐJTI JÁTÉKOK</p> <p>A bőjt fogalma, időszaka, időtartamának bibliai háttere, jelentősége a húsvét, a feltámadás ünnepének előkészületében. Jellegzetes bőjti játékok hangzóanyagának meghallgatása. Bőjti játékok: pl. a " Hej széna, széna, széna szakadéjka...", kanyargós vonulás, "pillikézés": " Haj pillike tánca, pillike...", kanyargós vonulás, kapus játékok: Vigyetek át, jó budai révérszek...</p> <p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - ügyességi és sportjátékok a szabadban, párválasztók, - a májusfa kitáncolása (dunántúli és, szatmári anyag). <p>Dráma és báb:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A barátság - kapcsolódva a

	<p>Dráma:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Előkészítés a galgai gyermeklakodalmas előadására. – Térkitöltés - helyszín - ruhák - mozgás. <p>Játékleírások: Gabnai K. Drámajátékok 83-137.o.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Felelősségtudat kialakítása az előadás sikeréért, mások produkciójának tisztelete és értékelése. A foglalkozások során együtt kell megtervezni a lakodalmot minden részletét, szereplőit stb. A tantermet a gyermekek saját maguk rendezik át tanári irányítással. Minden tárgy más értelmet kap. Nagy szerephez jut a fantázia. <p>Báb:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Előkészület a gyermeklakodalomra. Megfelelő ráhangoltság esetén párválasztók bábos eljátszása. – Síkbáb készítése és a jellemző egyéni tulajdonságok megfigyelése, kiemelése. – A karikatúra, a karikírozás lényege. (A mozgás- és hang- karikírozása.) – Humorforrások. 	<p>Dráma:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Ajándék-ajándékozás. Kiscsoportos asszociációs játékok. – Családjátékok. Karácsonyi "fotó" készítése. – „Nem ilyen ajándékot vártam” - adni és kapni tanítás. – Irodalmi mű dramatikus feldolgozása (pl. A hókirálynő, A boldog herceg.). <p>Báb:</p> <ul style="list-style-type: none"> – Háromkirályok egyszerű, gyorsan elkészíthető papír cső-bábbal, ami az élőjátékot is feltételezi. – A közös választás, a közös munka kap hangsúlyt, az önálló feladatvégzés öröme. – A drámai szöveg szerkesztése, sűrítése. – Párbeszéd, mozdulatnyelv. – Gyermeklakodalmok. 	<p>komatál küldéséhez.</p> <ul style="list-style-type: none"> – Szituációs játékok. – Körmesék. – Életrajzi mese. <p>– Ötletek: Gabnai K. Drámajátékok 83-112.o. Debreczeni T.: Drámapedagógiai órák. Kísérlet az agresszív megfigyelésére c. fejezet.</p> <p>KOMATÁL-KÜLDÉS</p> <ul style="list-style-type: none"> – A komatál küldésének jellegzetes időpontjai, néhány jellegzetes táji változata. Eredeti felvétel meghallgatása után a komatál, mátkálás dallamanyagának, szövegének eljátszása, stílusos előadása. "Komatálat hoztam..." kezdetű ének, amit a komatál átadásakor énekeltek. Tárgyi kellékek elkészítése (tojásfestés viaszolással, kosár, tál, himzett kendő). <p>PÜNKÖSDI KIRÁLYVÁLASZTÁS:</p> <p>Pünkösdi királyválasztás a szabadban megtartható, ügyességi és sport-szerű játékokkal összekötve.</p>
--	--	---	--

5. osztály: „ÉLET FALUN			
Cél	Az ünnepek mellett a hétköznapi örömeinek, a munkának és a mesterségek szépségének bemutatása, népi díszítőművészeti vonatkozások. Az értékörző, -mentő, -megbecsülő és -teremtő képesség, a humán értékírányultság megalapozása. A munkának, mint értékteremtő, alkotó emberi tevékenységnek tapasztalati és művészeti élményeken keresztül megélése, megszerettetése. Az egymásért és a kisebbekért érzett felelősség, az egészséges küzdő- és csoportszellem, a segítőkészség megerősítése.		
Követelmény	Ismerjen néhány munkaalkalomhoz kötődő népszokást, a tradicionális paraszti élet- és munkamód főbb jellegzetességeit, kapcsolódását a mához. (Kézművesség szerepe, jelentősége napjainkban). Legyen tájékozott a helyi (az adott földrajzi régióhoz, vagy néprajzi tájegységhez kötődő) szokások idejéről és funkciójáról. Ismerje és táncolja szabadon a régi stílusú és új stílusú táncok alaplépéseit.		
Értékelés	Altémánként a tevékenységi körökben együttműködő kisközösségek csoportos önértékelése és a megvalósításban közreműködő tanárok szóbeli értékelése. A tanév végén ennek alapján a tantárgyszakaszt vezető tanár(ok) írásbeli értékelése, amely figyelembe veendő a műveltségi terület osztályzatának kialakításánál.		
	ŐSZ	TÉL	TAVASZ
Tartalom	<p>Hon- és népismeret, néphagyomány:</p> <ul style="list-style-type: none"> – A kukoricafosztás, mint őszi társasmunka, különböző elnevezései: pl. tengerihántó, máléfejű, bontó. – Hagományos ételek a kukoricafosztásban. A kukoricafosztáskor gyakorolt játékok, pl. : Pap hátán gólyafészek..., "faluhántás", "tinnóvásár", "csűrhe járás" stb. 	<p>Hon- és népismeret, néphagyomány:</p> <ul style="list-style-type: none"> – A disznóvágások idejének hagyományos kezdete, ideje és jeles napjai. A disznótör jellegzetes ételei. Disznótöri kántáló énekek: pl "Eljöttünk mi kántáni ...", maszkos alakoskodók. – Egy bábtáncoltató betlehemezés hangzóanyagának meghallgatása és videófelvételének megtekintése után a szokás eljátszása, amely- 	<p>Hon- és népismeret, néphagyomány:</p> <p>HÚSVÉTI HATÁRJÁRÁS, HATÁRKERÜLÉS</p> <p>A húsvéti határjárásnak egyházi külsőségei, céljai (a tavaszi vetések mágiikus védelme, a határjelek megújítása és a források megtisztítása, a fiatalok megismertetése a természetes és mesterséges határjelekkel).</p>

	<ul style="list-style-type: none"> - Kukoricafosztó: csuhéeszközök készítése, ajándék- és játékkészítés. 	<p>nek célja a hiteles előadásra való törekvés. A bábtáncoltató betlehem és a figurák elkészítése a tanulókkal közösen, előadás alsóbb évfolyamoknak.</p> <p>FARSANG</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismerkedés a fonóval. A fonó, mint a fiatalok társas életének fő színtere, a farsangi szórakozás, a farsangi dramatikus játékok, a maszkos alakoskodások, a párkapcsolatok kialakulásának, házasság- és férj-jósló eljárások gyakorlásának egyik legfontosabb helyszíne. Fonóbeli játékok: ügyességet fejlesztő, testedző, énekes, táncos játékok. - Állatmaszkos alakoskodók, zsánerfigurák megjelenítése. 	
	<p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A pástorkodáshoz kapcsolódó táncok, ügyességi, eszközös ugrások, - a széki táncok alapjai, négyes és csárdás lépések körben. <p>Dráma:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A munka és a megélhetés. A munka öröme, tisztessége. 	<p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mozgás és tánc a betlehemes játékhöz, - széki táncok folytatása, a tánrend bővítése a hétlépéssel és polkával, - farsangkor a széki tánrend táncolható. <p>Dráma:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A betlehemi előadás jegyében 	<p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Tavaszi vonulós játékok, pl. Bújj-bújj zöldág..., - széki mulatság húsvétkor, játékok a szabadban. <p>Dráma és báb:</p> <p>"Falut építünk!" "Az előző években tanult néprajzi ismeretek</p>

	<p>Szegénység, gazdagság.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szituációk mindennapi környezetünkből. - Koldusok az aluljáróban (szituációs játék). - Munkanélküli felnőtt a családban: (A család gazdálkodik). - Segíteni is csak kulturáltan szabad (A hét krajcár c. irodalmi mű feldolgozása a drámapedagógia eszközeivel). A foglalkozástervezet közös elkészítése és megvalósítása. - A munka értéke. Kézműves munkák megtekintése. Munkafolyamatok vizsgálata. - Egy képzeletbeli család őszi költségvetésének közös elkészítése (iskolakezdés, őszi ruházat, élelmiszer, rezi stb.). - Készítsünk vasárnapi ebédet képzeletben, mennyi pénzt kell elkölteni? - Szerepjátékok: család, családi megbeszélés, tervezés, családi döntéshozatal nyaralásról, vásárlásról, karácsonyi ajándékozásról stb. 	<p>foglalkozás a Bibliával és a régi betlehemi szokásokkal.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kellékek, szimbolikus jelzések elkészítése. Szereplők közös kiválasztása. - A misztérium játéknak megfelelő hangulat és látvány megteremtése, figyelembe véve a gyermekközönség sajátosságait. - Emlékezés az előző évek betlehemi játékaira, a közös élmények megbeszélése. 	<p>alapján egy tájház, vagy a Szentendrei Szabadtéri Néprajzi Múzeum meglátogatása alapján az osztály képzeletben megtervez és "felépít" egy falut. Elnevezi és megválasztja a vezetőit (polgármester, jegyző, pap, iskolaigazgató, postás stb.). A játékok során feleleveníthetők a megtanult népi játékok, népszokások. (A játék során kirajzolódik az osztály szociometriája).</p>
--	---	--	---

	<p>Báb: Irodalmi anyagból János vitéz egy részletének dramatizálása marionettekkel.</p> <p>Javasolt részek (vagylagosan) betyárkaland, francia udvar, óriások, tündérország. A dramatizálás problémái, szempontjai. Az irodalmi mű elemzése, tisztelete. A színpadi tér elrendezése, díszletek.</p>	<p>Báb:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A gyerekek által választott bábtáncoltató betlehem megvalósítása. - Bábtáncoltató szekrény elkészítése. - Tiriri-k elkészítése 	
--	--	---	--

6. osztály: „SZOMSZÉDOLÁS - KITEKINTÉS”

Cél	A megismert magyar népszokások gazdagítása nemzetiségek, más nemzetek hagyományaival. Kitekintés a kisközösségen túlra: a szomszédos települések, más megyék (néprajzi tájegységek), a szomszédos népek élet- és munkamódja, szokásai. Párhuzamok, kölcsönhatások a magyar, a nemzetiségi, a szomszédos népek kultúráiban - etnikulturális kapcsolatok. (A nemzetiségi tanulóju osztályok számára az adott nemzetiségi tanterveket ajánljuk, a nemzetiségi hagyományok felhasználásával.)
Követelmény	Közreműködnek aktívan a kiscsoport, az osztály önálló dráma-báb előadásának, évfolyam, vagy iskolaszintű rendezvényének előkészítésében és megvalósításában. Ismerje az őszi, téli és tavaszi ünnepkörök szokásait, legyen tájékozott a szomszédos népek és nemzetiségek hasonló szokásairól. Égészítse ki eddig megszerzett (magyar) táncudását más nemzetek táncainak elemeivel.
Értékelés	Témánként a tevékenységi körökben együttműködő kisközösségek csoportos önértékelése és a megvalósításban közreműködő tanárok szóbeli értékelése. A tanév végén, a Tavaszünnep megvalósítása alapján a tanár(ok) írásbeli értékelése, amely figyelembe veendő a műveltségi terület osztályzatának kialakításánál.

313

314

	ŐSZ	TÉL	TAVASZ
Tartalom		<p>Hon- és népismeret, néphagyomány:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A regölés, mint a téli napfordulóhoz kötődő termékenység-, bőség- és párokat összevarázsló népszokás. - A regölés táji változatai és legfontosabb jellegzetességei, ideje, módja. A "reg", "regöl", "regus", "regelő hétfő" kifejezések jelentéstartalma, jellegzetes szövegelemek. - Egy dunántúli regölés hagyományhű előadása, és kellékeinek elkészítése. 	<p>Hon- és népismeret, néphagyomány:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Virágvasárnapi kiszehajtás, táji elterjedtsége, a „kiszé” szó többféle értelme - A böjti időszak végének közeledte, a telet, a betegséget jelképező kiszé elégetése ill. vízbevetése, ennek szertartásos módja, hozzá fűződő hiedelmek. - Virágvasárnapi villőzés, mint a tél kivételének (pl.: banya) és a tavasz behozatalának (villóság) jelképe (egy eredeti felvétel meghallgatása ill. megnézése). - A kiszehajtás (pl. Haj ki kiszé haj), és a villőzés (pl. Ez ki háza, ki háza) dalanyagának elsajátítása, kellékeinek elkészítése, majd eljátszása. <p>SZENT IVÁN NAPI SZOKÁSOK</p> <ul style="list-style-type: none"> - Szent Iván, mint a nyári napforduló és a szertartásos tűzgyújtás ünnepe. - A tűzzel kapcsolatos hiedel-

		<p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ismétlések az eddig megszerzett táncudásból: dunántúli ugrós, szatmári hajlikázó-verbunk-csárdás, széki táncok (lassú, négyes, csárdás, hétlépés, polka). - Választás a magyarországi német, délszláv (horvát, szerb), szlovák, román táncok közül, a választott nemzetiség zenéjének, táncának alapmotívumai közül. <p>Dráma:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dramaturgiai ismeretek egy mese vagy monda feldolgozása során. - A közös dramatizálás fázisai: <ol style="list-style-type: none"> 1. Előkészítés. 2. Cselekményváz némajátékkal. 3. Jelenetek szöveggel. 4. A jelenet összefűzése. 	<p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - A "regölés" mozgás-, ritmus- és dallamvilága, - Készülődés a "népek" táncaival a farsangra, a magyar és a választott nemzetiségi táncok csiszolása, tökéletesítése. <p>Dráma:</p> <p>Folytatódik a Csodaszarvas mondájának drámapedagógiai feldolgozása.</p>	<p>mek (pl. gonoszúzó, tisztító erejébe vetett hit). A szertartásos tűzugrás egészség- és szerelemvarázsló hiedelme. ("Hosszú, mint a szentiváni ének..." szólás magyarázata.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - A szentiváni ének zoboralji változatai, párosító, kiházasító énekek: (pl. Magos a ru-tafa...). <p>Tánc:</p> <ul style="list-style-type: none"> - a Kisze-járáshoz szükséges mozgások, dallamok. - Zöldágjárás, villózás vonulása, dalai, a szatmári táncok ismétlése a Tavaszünnepre. <p>Dráma és báb:</p> <p>A Tavaszünnepr próbái, a rendezvény előkészítése és megvalósítása.</p>
--	--	---	--	---

	<p>5. Zenei és látványelemek. 6. Javítópróbák.</p> <p>Báb:</p> <p>Báb- és viseletkészítés: jellegzetes ruhadarabok, pl. szoknya, kendő, ing elkészítése stilizált formában, díszítőművészeti feladatként is.</p>	<p>Báb:</p> <p>Egy nemzetiségi mese feldolgozása, jellegzetes karakterfigurák megjelenítése.</p>	
--	---	---	--

2.2. melléklet : „Kalendárium” - komplex művészeti tanterv

Forrás: Trencsényi László: Művészetpedagógia elmélet, tanterv, módszer
Budapest, 2000, 54-60 . p.

1. évfolyam

1. téma * Szent Mihály hava 1. Mihály-napi búcsú *

Néprajzi ismeret

Vásári szokások, eladó, vevő szerepei

Irodalmi képességfejlesztés

Feldolgozásra ajánlott népköltészeti ihletésű magyar irodalmi alkotások

Ágh Isván: Hányat nézek a naptárban (felolvasás vagy a tanító szabad elbeszélése), Kiss Anna: Vásárba hívogató (a szöveg improvizatív előadása), Weöres Sándor: Vásár (a vers megtanulása, improvizatív előadása), Petrolay Margit: Vásárfia (felolvasás vagy a tanító szabad elbeszélése)

Énekes-zenei képességfejlesztés

Feldolgozásra, megtanulásra ajánlott népi játékdalok: Hej, a sályi piacon, Kitrákoty-mese, Hogy a csibe, hogy, Zibor-zábor, ki van a városban.

Egyenletes lüktetés érzékeltetése mondókákkal, Weöres-versekkel, különböző mozdulatokkal, lépéssel, a mozgás megnevezése /tá/ és jele

Zenehallgatás: Kodály Zoltán: Székelyfonó – Kitrákoty-mese

Dramatikus képességfejlesztés

Játékimprovizációk a Kitrákoty-mesére

A vásár (búcsú) eljátszása

Mozgáskulturális képességfejlesztés

Sétalépés

Vizuális-kézműves-gyakorlati képességfejlesztés

Az eljátszott mese figuráinak jelzéséhez szükséges kellékek elkészítése (maszk, báb, jelmez stb.)

Vásárfia-készítés (mézeskalács, perec, papírforgó stb.)

Játékok, figurák kukoricaszemből, csutkából, szárból

Megfigyelés: a vásári portéka, vásári „reklám” stílusjegyei.

2. téma * Mindszent hava 1. Szüret *

Néprajzi ismeret

A sikeres betakarítás örömei és kifejezési módjai

Irodalmi képességfejlesztés

Népköltészeti ihletésű szépirodalmi alkotások megismerése

Ágh István: Hányat nézek a naptárban (tanítói felolvasás), Weöres

Sándor: Szüret után, Utassy József: Szüret után, Csoóri Sándor: Lekvárcirkusz bohócai (versek megtanulása, stílusos, ritmizáló előadása)

Zenei képességfejlesztés

Népdalok, népi játékdalok megtanulása, alkalmazása játékban. Lipem, lopom a szőlőt, Körtéfa, Badacsonyi szőlőhegyen, Kiszáradt a diófa, Járjunk ripegőt, ropogót
A dalritmus érzékeltetése, hangoztatása. A mozgás megnevezése /titi tá, titi tá és jele/. Zenekar-alakítás
Zenehallgatás: Ettem szőlőt, Kicsiny a hordócska

Dramatikus képességfejlesztés

Szüreti népszokások – szőlőlopás (improvizatív játékok megtanulása, szabad játéka)

Mozgáskulturális képességfejlesztés

Zárólépés, forgás, köralakítás, csípőtartás, sarokemelés egyenletesen mérőütésre, höcögés, mindkét irányban, járás a dal ütemére
Kerek a káposzta (dalos játék tánclépésekkel)

Vizuális-kézműves-gyakorlati képességfejlesztés

Mustkészítés
Képpalkotás színes nyomatokkal, díszítőmotívumok, ritmusok préselt falevelekkel
Csőszkunyhó építése szabadban kukoricaszárból
Megfigyelés: a szüreti eszközök jellegzetes formái, anyagai

3. téma * Szent András hava 1. Mindenszentek napja *

Néprajzi ismeretek

Emlékezünk szeretteinkre

Irodalmi képességfejlesztés

A táltos ökör c. népmese (Illyés Gyula feldolgozásában) megismerése, megbeszélése

Énekes-zenei képességfejlesztés

Népdalok megismerése, megtanulása, éneklése. Koszorúkoszorú, Esik az eső, Kodály–Weöres–Károlyi: Szól a nóta halkán, Kodály–Weöres: Tekereg a szél
Új ritmikai ismeret titi,titi, tá – a ritmusképlet jele
Zenehallgatás: Járdányi–Szőnyi: Hervad már a lombnak, Elment a madárka

Mozgáskulturális képességfejlesztés

A Koszorú-koszorú játékanak megtanulása

Vizuális-kézműves-gyakorlati képességfejlesztés

Fázisrajzos meseillusztráció a megismert mesére

Koszorúkészítés vesszőgúzsra falevelekből

Megfigyelés: a falevelek zöldből színessé válnak, később elsötétednek, összezsugorodnak, megfeketednek

4. téma * Karácsony hava 1. Advent, Luca napja *

Néprajzi ismeret

Közeledik a téli napforduló, rövid nappalok, hosszú éjszakák, várjuk az ünnepet

Mikulás, Luca napja

Irodalmi képességfejlesztés

Kósa: Újlesztendő, vígságszerző (felolvasás vagy tanítói elbeszélés)

A kotyolás szokásának versei

Szabad improvizációk: Luca-napi jókívánságok szövegezése

Énekes-zenei képességfejlesztés

A kotyolás dallamának megtanulása

A dalok éneklése, felismerése, ismétlése ritmuskottából, új ritmusképlet: titi, titi, tá – szün

Zenehallgatás: Karácsonynak éccakáján, Törzsök: Csöndes az éjszaka, Bach: Oly szép a téli jégvirág

Dramatikus képességfejlesztés

A Luca-napi köszöntés (és fogadás) rekonstrukciója (a tanulócsoporthoz, az iskola más tanulócsoportjainál, esetleg a lakóhelyen), köszöntők /fiúk/ és fogadók szerepei /lányok/

Vizuális-kézműves-gyakorlati képességfejlesztés

Cseresznyeág állítása Borbála napján

Búzacsíráztatás

A kikelő növényképek megfigyelése, rajzos napló készítése

A kotyolók jelzéses kosztümjének elkészítése, öltöztetés, a jelmezek megörökítése rajzban

Karácsonyfaállítás, egyszerű díszek készítése (pl. szalmából)

5. téma * Boldogasszony hava: 1. Újév, vízkereszt *

Néprajzi ismeret

Eljött az újév, jókívánságok

Irodalmi képességfejlesztés

Ágh István: Hányat nézek a naptárban (az újévi fejezet tanítói bemutatása),

Újévi köszöntők, rigmusok, hónapsorolók (népköltés és a népi ihletésű modern magyar költészet, Weöres Sándor, Csanádi Imre, Szepesi Attila és mások munkáiból)

Énekes-zenei képességfejlesztés

Zajkeltő eszközök használata, állathangok utánzása

Zenehallgatás: Hejgetés

Elvetettem kenderkémet c. játékdal megtanulása

Adjon isten füvet, fát, Ti csak esztek, isztok, Törzsök: Komám-uram, bújjék bel!, Kis hurka, nagy hurka

Zenei ismeretek: A dal éneklése a hangmagasság térbeli érzékeltetésével szemléltető ritmusjelekről. A magasabb, mélyebb hang megnevezése: szó-mi. A kézjelek alkalmazása.

Zenehallgatás: Új esztendő, likas kendő, Milyen jó volt eddig köztetek lenni, Kodály: Jaj, de árva ez az erdő

Dramatikus képességfejlesztés

Köszöntések előadása és fogadása (tanulócsoportban, más osztályokban, esetleg a lakóhelyen a családoknál)

Játékok a fonóban (rejtő, kereső játékok)

Mozgáskulturális képességfejlesztés

Ügyességi, erőpróbáló játékok

Vizuális-kézműves-gyakorlati képességfejlesztés

Egyszerű fonások, sodrások (pókfonás), szövés szálemeléssel ke-
reten

6. téma * Bőjtelő hava 1. Farsang *

Néprajzi ismeret

Várakozás a tavasz eljövételére, szórakozás, táncmulatság

Énekes-zenei képességfejlesztés

Farsangi játékok zenei anyagának megismerése, feldolgozása. Itt a farsang, Borsót főztem, Brum-brum brunó

Zenei ismeretek: A szó-lá-szó-mi dallamfordulatok olvasása kéz-
jelről és a vonalak közé elhelyezett szolmizációs szótagokból

Zenehallgatás: Széles az én kedvem ma, Hopp, Juliska

Dramatikus képességfejlesztés

Farsangi bál megrendezése

Farsangi állatalakoskodások szokásainak felelevenítése

Mozgáskulturális képességfejlesztés

Egyszerű csárdáslépések, páros táncok motívumainak gyakorlása

Vizuális-kézműves-gyakorlati képességfejlesztés

Maszkkészítés, jelmezkészítés

A farsangi élmények megörökítése kollektív alkotással nagyméretű lapon

Megfigyelés: arcok és álarcok hasonlósága és különbségei

7. téma * Böjtmás hava 1. Tavaszváró napok *

Néprajzi ismeret

Tavaszváró, tavaszhozó napok: Sándor, József, Benedek

Irodalmi képességfejlesztés

Népköltészeti ihletésű modern magyar versek megismerése, megtanulása: Rákos Sándor: Három vándor, Weöres Sándor: Tavasz-köszöntő

Énekes-zenei képességfejlesztés

Népdalok, játékdalok, táncdallamok megtanulása, gyakorlása. Gólya viszi, En kis kertet kerteltem, Csiga-biga, gyere ki, Süss fel nap, Iglice szívem, Tücsök koma, Antán, ditijom, Gyertek haza, ludaim

Zenei ismeretek: A dalok éneklése ritmusjelekről és a négy vonal köré lejegyzett szolmizációs betűkről

Zenehallgatás: Sándor napján, Szállongó szél (német népdal)

Dramatikus képességfejlesztés

Tavaszköszöntők, naphívogatók eljátszása, megjelenítése

Mozgáskulturális képességfejlesztés

Eszközös ügyességi játékok szabadban

Vizuális-kézműves-gyakorlati képességfejlesztés

Allatfigurák készítése agyagból, papírból, nemezből

Kompozíciók ágakból, a tanterem felékesítése

Szélforgó készítése papírból (játék a szabadban)

Megfigyelés: az éledő tavaszi táj színei, formái (ágak, rügyek, virágok)

8. téma * Szent György hava 1. Húsvét *

Néprajzi ismeret

Eljött a húsvét

Fiúk és leányok szerepe a húsvéti ünnepen

A húsvéti ünnep rekvizitumai (tojás, bárányka, víz)

Rokonok, komák üdvözlése, komatál

Irodalmi képességfejlesztés

Ágh István: Hányat nézek a naptárban (tanítói felolvasás vagy elbeszélés)

Szép locsolóversek megtanulása, gyakorlása

Énekes-zenei képességfejlesztés

Szokásjáték dallamának megtanulása, gyakorlása. Komatátal hoztam, Szabad-e locsolni Húsvét öröme?, Zsipp-zsupp, Esik az eső, Süss fel nap, Szent György nap

Zenei ismeretek: A dalok tanítása ritmusjelek alapján hallás után, szünet érzékeltetésével, felelgető ritmusjátékok

Zenehallgatás: Zöld erdőben, zöld mezőben, Zöld levél (román népdal)

Dramatikus képességfejlesztés

Komatál vitele és fogadása

Locsolkodás és fogadása

Vizuális-kézműves-gyakorlati képességfejlesztés

Tojásdíszítő motívumok tervei papírlapon, e motívumok, mint jelképek

Hagymahéjjal festett tojás díszítése szalmarátétellel

Edénykészítés felrakással agyagból

A köszöntés (ünnep) megörökítése rajzos naplóban (az ünnep fázisrajzai), tavaszi színek felsorolása, alkalmazása

9. téma * Pünkösdi hava 1. Májusfa, zöldágjárás *

Néprajzi ismeret

Zöldág, májusfa mint a tavasz eljövételének jelképei

Fiúk és lányok szerepe a májusi ünnepeken

Énekes-zenei képességfejlesztés

Szokásjátékok dalainak megtanulása, gyakorlása. Bújj, bújj, zöldág, Szállj elő, zöldág, Éliás, Tóbiás, A pünkösdi rózsa, Eresz alól fecske fia

Zenei ismeretek: A dalok hangulatának megfelelő éneklés. Dalammotívumokról dalok felismerése

Zenehallgatás: Kodály: Pünkösdlő

Dramatikus képességfejlesztés

Zöldágjárás szokásának eljátszása

Mozgáskulturális képességfejlesztés

Kapuzó játékok

Vizuális-kézműves-gyakorlati képességfejlesztés

Májusfaállítás és -díszítés selyemszalagokkal

Kendőre díszítő motívumok nyomatainak készítése minták után

Koszorúkötés tavaszi virágokból

Megfigyelés: a májusfa szalagjainak színei

Rajzos napló készítése

10. téma * Szent Iván hava 1. Határjárás *

Néprajzi ismeret

Közeledik a nyári napforduló

Gazda szeme hizlalja a jószágot – a határjárás szerepe a kora nyári, nyári falusi életben

Irodalmi képességfejlesztés

A kenyér és az ördög (magyar népmese) megismerése

Szepesi Attila: Kalendárium c. versének olvasása

Énekes-zenei képességfejlesztés

A témához tartozó dalok megismerése, éneklése. Cipósütés, Kocsit, kocsit, komámasszony, Zöld paradicsom, lilium

Zenei ismeretek: lá-szó-mi-dó dallamfordulatok kézjelről és a vonalak köré elhelyezett szolmizációs szótagokról

Zenehallgatás: Kodály: Cipósütés, Kodály: Székelyfonó: A malomnak nincsen köve...

Dramatikus képességfejlesztés

Hidasjátékok

Határjárás

Mozgáskulturális képességfejlesztés

Szabadtéri vetélkedőjátékok megtanulása, játszása

Vizuális-kézműves-gyakorlati képességfejlesztés

Sárbomba, agyagjátékok készítése, játék az eszközökkel

Játékok vízparti növényekből (világteremtés az elkészült tárgyakból)